

Yazan redaktor  
24.02.15 08:56 -

---

**Bəyazid Bistami həzrətləri [777 - 848] buyurur:**

**“O kəs bəxtinə vərdir ki, yalnız bir təlaş və (yənini daim bir olan Allahı zikr halındadır).Gözünü sataşan, qulağı ilə eşitdiyi lüzumsuz şeyləri qəlbinə məşğul etməz. Kim mərifətullah sirrinə aqah olarsa, özünü Allahdan uzaqlaşdıran hər şeydən üz çevirər”.** <sup>[1]</sup>

[Ayeyi-kərimədə buyurulur:

“**O kəs ki, lağlağıdan** (lüzumsuz şeylərdən, qadağan olunmuş əməllərdən) **üz döndərər**” (əl-Muminun, 3).

Hədəsi-şərifdə də belə buyurulmuşdur:

“**İnsanın lüzumsuz şeyləri tərki etməsi onun yaxşı bir müsəlman olmasındandır**”. (Tirmizi, Zöhd, 11; İbn Macə, Fitən, 12)

Qəlbi masivadan, yəni Allahdan uzaqlaşdıran hər şeydə təmizləyərək, daima Haqqa yönəlmək mərifətullahə nail olan möminlərin vəsfidir. Dünyaya gəlmə səbəbimiz də Haqqa qulluq və mərifətullah, yəni Haqq-Təalanı qəlbən tanıya bilməkdir. Buna nail olan möminin qəlbi Allah-Təalanın əzəmət, qüdrət və sonsuz nemətlərinin təfəkkürü içində daim **zikr, fikir** və **şükür** halını mühafizə edir.

Mənəvi tərbiyənin ən mühüm qayələrindən biri də “**İkarda, könül Yarda**” düsturunu qazanmaqdır. Bu düstur isə sadəcə ibadət əsnasında deyil, dünya ilə məşğuliyətdə belə qəlbi Allaha verə bilmək və həyatın heç bir mərhələsində Ondən qafil qalmamaqdır. Beləliklə də daimi zikr halına qovuşa bilməkdir.

Bu hal qəlbi daima ilahi riza istiqamətində saxlayan və günahlara meyl etməkdən qoruyan, mənəvi zireklik, fərasət və bəsirət nuru əldə etməyə vəsilədir. Ayeyi-kərimədə buyurulur:

Yazan redaktor  
24.02.15 08:56 -

---

“Allahı unutduqları üçün Allahın da onları özürünə unutturduğu (xeyirlərini başa düşməyən) kimsəni bənzəməyin! Onlar (Allahın itaətindən çıxmış) **fasıqlıdır!**”  
(əl-Həşr, 19)

İnsan Allahdan qafil qaldığı zaman günah işlənir. Heç kim bismillah deyərək qardaşına zərər verməz. Qəlbi “Allah” deyən bir adam qəlblərə tikan batıra bilməz, bilərəkdən qul haqqına girməz, haramlara dalmaz.

**Bəyazid Bistami həzrəti** də istiqamət halını saysız kəramətdən üstün görmüşdür. Necə ki, bir gün ona:

“- Sizin su üstündə yeridiyinizi söyləyirlər”,- dedilər. Həzrət isə:

“- Hər hansı bir çöp də suyun üstündə üzür”,- cavabını verdi.

“- Havada uçursunuz”,- dedilər.

“- Quş da havada uçur”,- buyurdu.

“- Bir gecədə Kəbəyə gedirsiniz”,- dedilər.

“- Hər hansı bir cin, yaxud şeytan da bir gecədə Hindistandan Dəməvəndə gedir”,- buyurdu.

“- Elə isə könül ərlərinin işi nədir?” deyərək sual verdikdə belə buyurdu:

“- Allah-Təaladan başqasına könül bağlamamaq!”<sup>[2]</sup>

# Osman Nuri TOPBAŞ -HAQQ DOSTLARINDAN HİKMƏTLƏR BƏYAZID BİSTAMI -1-

Yazan redaktor  
24.02.15 08:56 -

---

Bəyazid Bistami həzrətini buyurur:

**"Çox zikr dən çox olan deyil, qəlbdən uzaq və hüzur içində edilən zikrdir".**

[Zikrin feyz və ruhaniyyətindən layiqincə istifadə edə bilmək üçün qəlben və zehnen də zikrə daxil olmaq lazımdır. Eynilə namaz kimi zikrin də qəlb və bədən ahəngi ilə ifa edilməsi zəruridir. Yeni dil zikr edərkən qəlb də zikrin mənasını təfəkkürdə dərinləşməlidir.

Özümüzü daima Haqq-Taalanın hüzurunda bilərək Onun bizi hər an və məkəndə gördüyü, hətta bizə şah damanımızdan da yaxın olduğu idrakı ilə Haqqa yönəlməliyik. Məhz belə bir yönəliqlə qəlbə "hüzur" halı gərcəkəşir. Arif insanların "hüzur" sözü ilə qəsd etdikləri də "bədənə rahatlıq" deyil, Allah ilə bərabərlik şüurunun qəlbə yerləşməsi ilə hasil olan **"daimi zikr"** halıdır.

Özünü hər an İlahi hüzurdə hiss etməyin qəlbə qazandıracığı mənəvi təravət zikri ən yüksək səviyyəyə yüksəkdir. Haqq-Taala zikrin kamalına nail olan həqiqi zikr əhlindən ayeyi-kərimədə belə bəhs edir:

**"Möminlər yalnız o kəsdir ki, Allah adı çəkildikdə (Onun heybet və əzəmətindən) ürək titrər"** (Əl-Əhfal, 2)

Deməli, zikrə qəsd edilən yalnız dil ilə təkrarlamaq deyil. Əksinə, dilin tələffüz etdiyi ismə aid mənalardan təfəkkürü ilə qəlbərin titrəməsi və zəkir hala gəlməsidir.

Həzrət **Mövlana** könlü feyzindən məhrum olaraq, ibadətə sırf şəkildən ibarət olanlara belə səslənir:

**"Ey qəlbi, kaş sən cəmiyyətin zaman üzünü sənə mimiyyəti ilə Haqqa çevirib, bilirdin. Ucalardan uca olan Rəbbim həzrət Cür nığsan sifətində uzaqdır sözünün mənəvi layiqində idrak edib, bilirdin. Yəni cəmiyyətin sənə cəmiyyəti qalmayıb, (sənəni mərəca qıvardacaq bir) könlü sənə cəmiyyəti olaydı!.."**

İxtis, təqva, xüsu kimi qəlbə keyfiyyətlərdən məhrum olaraq qəllələ edilən ibadətələri fəni ortaqlar və mənəvi kriterlə doludur. Ona görə də ibadətələri ixtisla edə bilmək zəruridir.

Bu bərdə hədisi-şərifdə belə buyunur:

# Osman Nuri TOPBAŞ -HAQQ DOSTLARINDAN HİKMƏTLƏR BƏYAZID BİSTAMI -1-

Yazan redaktor  
24.02.15 08:56 -

---

"Dinində ixtisarı ol Bəli. ed: d: yin t: qədr: işli d: yin az: m: l: d: s: n: n: üçün k: fay: t: d: r"(Hakim, Müstədrək, IV, 341)

Yeni masivə düşüncələrindən təmizlənmiş, xalis bir qəlbə edilən saleh əməllər az da olsa Haqq qatında çox qiymətli. Bunun əksinə, xüsusən də, hüzür və iltisandan uzaq, qəfil qəlbə edilən əməllər isə -kəmiyyət olaraq nə qədər çox olsa da- qiymət olaraq o qədər də dəyər daşmır.

Necə ki, Allah-Taala ayeyi-karimədə:

"Həmişinizdən m: l: c: daha gözəl olduğunu sınamaq (b: l: l: etm: k) üçün ölümü v: h: i: yati yaradan Odur..."(əl-Mük, 2) buyurur. Diqqət etsək görərik ki, burada həmişinizin "daha çox" əməli edəcəyi yox, "daha gözəl" əməli edəcəyinə əhəmiyyət verilir.

Qeyd edəcəyimiz rəvayət bu xüsusə necə də gözəl misaldır:

Bir gün İbn M: sud təbəun nəslindən olan dostlarına belə dedi:

- Siz Rəsulullahın əshabından daha çox (nəfilə) oruc tutur, namaz qılır və saleh əməllər işləməyə cəhd edirsiniz. Lakin onlar sizdən daha xeyirli idilər.

- Bu necə olur?,- deyər soruşdular.

- Onlar dünyaya qarşı sizdən daha zahid, axirətə də sizdən daha meyilli idilər,- buyurdu. (Hakim, Müstədrək, 4/135)

Deməli, əməllərin dəyəri sahib olduğumuz qəlbə səviyyə ilə bərabər əlaqəlidir.

Bir sözə, zikirin nuru zikir edənə nisbətindədir. Təsəvvüfi tərbiyədə də bir insanın mənavi dərəcəsi onun vird və zikrlərinin zamanla yüksəlməsi ilə deyil, halının yüksəlməsi ilə bağlıdır. Yeni ibadətlərinin qəlb və bədən əhəngi içində olması, əxlaqının, xüsusilə mərhəmətinin təkmilləşməsi insanı münasiblərində və müamələlərdə ədəb qaydalarına diqqət etməsi kimi xüsusiyyətlərə bağlıdır.

Haqq qatında meqbul olan zikir də sözə yox, əsasən zikirdir. Yəni sözdən hələ və əmələ sərəyət edən zikirdir. İnsanın şəxsiyyət və xarakterində təsirləri qəbul edilən, saleh əməllərlə dəstəklənən zikirdir.

# Osman Nuri TOPBAŞ -HAQQ DOSTLARINDAN HİKMƏTLƏR BƏYAZID BİSTAMI -1-

Yazan redaktor  
24.02.15 08:56 -

---

[Əgər zikir insanı tefəkkür dərinliyinə götürmürsə, qəlbi hüzurə qovuşdurmursa, əxlaq təkmilləşdirmirsə, davranışlara nozakət qazandırmırsa, təqvə həssasiyyəti təlqin etmir və saleh əməllərə rəğbət artırımırsa, bu hal zikrin ədəbinə riayət etməməyin nəticəsidir.]

Bəyazid Bistami hi ziri tili ri buyurur:

**"Haqqə qovuşan, sifir hörməti mühafizə eldiylə üçün qovuşmuşdur. Yolda qalan da sifir hörməti tili rə eldiylə üçün geri qalmışdır."**

[Məna: təbiiyə yoldaş olduqda nəal olmağın əhəmiyyəti ədəbi riayətdir. Haqq-Təalının riza və məhəbbətinə nəal olmaq da Onun əmrlərini itaət etmək qədər bu əmrlər "Təzim əməli"ni" dillərinə görə yüksək təzəmə, yəni ədəb və hörmətə yerinə yetməyə bağlıdır.

Allah üçün ədəb edilən bədən bədən və xidməti iman əgri ilə məhəbbətə, vəcd ilə itaət etmək son dərəcə mühüm qulluq ədəbidir. Çünki Allah-Təalının bizim bədən və qulluğumuzla əftiyacı yoxdur.

Bəyazid Bistami hi ziri tili rini hüzuruna qalib:

- Məna ələ bir şey öyrət ki, qurtuluğuma vəsələ olursun! - dedikdə bəla buyurmuşdu.

- Bu hi cömləri unutma. Bunu bilmək əlm cahətdindən sənə yetər.

1. Haqq-Təalilə sənə şübhə dənəməndən daha yaxındır, hər şey bil və gördür.

2. Allah-Təalının sənə əftiyacı yoxdur (Bəlkə, sənəin Ona mürşad olduğunu bərkə çində, şükür duyğuların ilə saleh əməllər işləməyə çalışırsan).

[Məna: Haqq-Təalının sənə əftiyacı yoxdur. Sənəin Ona mürşad olduğunu bərkə çində, şükür duyğuların ilə saleh əməllər işləməyə çalışırsan.]

Yazan redaktor  
24.02.15 08:56 -

---

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

Yazan redaktor  
24.02.15 08:56 -

---

-----

-----

-----

-----

-----

-----

-----

-----

-----

-----

-----

Yazan redaktor  
24.02.15 08:56 -

---



Yazan redaktor  
24.02.15 08:56 -

---

-----

-----

-----

-----

-----

---

-----

-----

-----

-----

-----

Yazan redaktor  
24.02.15 08:56 -

---

Yazan redaktor  
24.02.15 08:56 -

---

Yazan redaktor  
24.02.15 08:56 -

---